

HIỆU QUẢ CỦA CÁCH TIẾP CẬN SÁCH KHỔ LỚN (BIG BOOK APPROACH) ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ VIẾT CỦA TRẺ MẦM NON

TRẦN NGUYỄN NGUYỄN HÂN*

TÓM TẮT

Cách tiếp cận Sách khổ lớn được coi là phương pháp hướng dẫn kỹ năng tiền đọc, viết hiệu quả đối với trẻ mầm non. Vì thế, việc áp dụng cách tiếp cận Sách khổ lớn vào hoạt động giáo dục thực tế tại trường mầm non không những giúp trẻ có hứng thú với việc đọc, viết mà còn phát triển ở trẻ thói quen đọc sách và các kỹ năng cần thiết cho hoạt động học tập.

Từ khóa: cách tiếp cận Sách khổ lớn, phát triển ngôn ngữ viết, trẻ mầm non.

ABSTRACT

The effect of Big Book approach

on the development of preschool children's written language

Big Book approach is considered a very effective way of instructing children to read and write. Therefore, the application of Big Book approach into real educational activities in preschools in Vietnam not only helps raise children's interest in reading and writing but also develops their reading habit and skills necessary for learning.

Keywords: Big Book approach, developing written language, Preschool Children.

1. Đặt vấn đề

Trẻ ở độ tuổi mầm non chủ yếu sử dụng ngôn ngữ nói để giao tiếp với mọi người xung quanh, nhưng không phải vì thế mà chúng ta chỉ chú trọng đến việc hoàn thiện ngôn ngữ nói mà quên đi việc hình thành ngôn ngữ viết cho trẻ. Cũng như ngôn ngữ nói, ngôn ngữ viết cũng là một phương tiện giao tiếp, đồng thời là phương tiện để thể hiện cảm xúc, suy nghĩ của cá nhân. Để phát triển toàn diện các kỹ năng ngôn ngữ của trẻ, các nhà giáo dục luôn tìm tòi và đổi mới phương pháp hướng dẫn. Được xem là một trong những phương pháp phát triển ngôn ngữ viết cho trẻ một cách hiệu quả, cách tiếp cận Sách khổ lớn đã được phổ biến ở

nhiều nước trên thế giới như Anh, Mỹ, Hàn Quốc..., nhưng ở Việt Nam thì phương pháp này hầu như chưa được nhắc đến. Trong phạm vi bài viết này, cách tiếp cận Sách khổ lớn sẽ được chúng tôi trình bày một cách cụ thể để người đọc có thể nắm được nội dung, phương pháp và hiệu quả của cách tiếp cận Sách khổ lớn đối với sự phát triển ngôn ngữ viết cho trẻ mầm non.

2. Nội dung

2.1. Định nghĩa cách tiếp cận Sách khổ lớn (Big Book Approach)

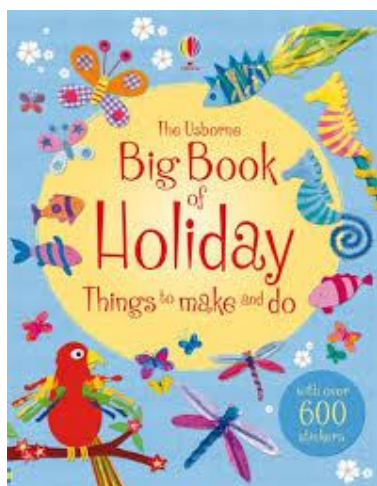
Sách khổ lớn được coi là ấn phẩm mà tất cả trẻ trong lớp có thể đọc cùng chung với nhau. Người đầu tiên khởi xướng cách tiếp cận Sách khổ lớn (Big

* NCS, Trường Đại học Dong-Eui, Khoa Giáo dục Mầm non, Busan, Hàn Quốc

Book) là Don Holdaway (1979). Theo ông, cách tiếp cận Sách khổ lớn là một trong những phương pháp hướng dẫn đọc, viết phù hợp với sự phát triển của trẻ. Ông đã ứng dụng cách tiếp cận Sách khổ lớn trong việc xây dựng chương trình hướng dẫn kỹ năng tiền đọc của trẻ. Vì thế, chương trình hướng dẫn kỹ năng tiền đọc của trẻ còn được gọi là hoạt động (kinh nghiệm) đọc sách chung (Shared-

Book Experience) hay cách tiếp cận Sách khổ lớn (Big Book Approach). [1]

Sách khổ lớn là sách có kích thước 18x20 inch (45x50cm) có chữ viết và tranh ảnh nổi bật giúp trẻ có thể thấy rõ hình ảnh và dễ hiểu nội dung của sách. Chính kích thước và cấu trúc của sách giúp trẻ phân biệt chính xác tranh ảnh và văn bản trong sách.

2.2. Nguồn gốc của cách tiếp cận Sách khổ lớn (Big Book Approach)

Sách được sử dụng cho cách tiếp cận này là sách có kích thước tranh ảnh, chữ viết khổ lớn và nội dung của sách giúp trẻ có thể hiểu, dự đoán dễ dàng nội dung và cấu trúc của câu chuyện và hiểu ý nghĩa của văn bản trong sách (Lee Kyong Hwa, 1998). Thực tế sách khổ lớn dành cho trẻ em đã được xuất bản vào năm 1940 bởi Nhà xuất bản Houghton-Mifflin, Scott, Foresman and Company của Hoa Kỳ vì họ nghĩ rằng sách lớn là ấn phẩm có hiệu quả trong việc thu hút sự tập trung chú ý của trẻ. Đến năm 1950,

Nhà xuất bản Scott Foresman đã cho ra đời cuốn sách khổ lớn có tựa đề *Our Big Book* nằm trong ấn phẩm nhiều tập *We look and see*. Họ hi vọng rằng với kích thước lớn, cuốn sách này sẽ giúp trẻ nhìn rõ tranh và chữ trong sách, qua đó, giúp trẻ không bị mỏi mắt khi đọc (Taylor, 1988; O Hye Ok, 2005). [8]

Goodman (1986) cho rằng Sách khổ lớn đóng vai trò quan trọng trong việc hướng dẫn trẻ đọc, viết theo nhóm, đồng thời là tài nguyên hoạt động phong phú phù hợp với mục đích của hoạt động hướng dẫn đọc, viết cho trẻ em [3]. Theo Slaughter (1983), đọc Sách khổ lớn (Big

book) cho trẻ nghe là phương pháp hướng dẫn đọc, viết hiệu quả nhất. Clay (1989), Sulzby (1985) cũng cho rằng cách tiếp cận với Sách khổ lớn là phương pháp hướng dẫn đọc viết có hiệu quả tích cực đối với trẻ, giúp trẻ hiểu khái niệm về sách, biết phương pháp đọc sách, mối quan hệ giữa ngôn ngữ nói và ngôn ngữ viết, cấu trúc của câu chuyện... [2], [7]

2.3. Hiệu quả của cách tiếp cận Sách khổ lớn (Big Book Approach) đối với sự phát triển kỹ năng đọc, viết của trẻ

Coombs (1987) đã trình bày những ưu điểm của sách khổ lớn trong việc hướng dẫn trẻ đọc, viết như sau:

- Sách lớn giúp trẻ tham gia tích cực vào hoạt động đọc theo nhóm. Hoạt động đọc bản chất là hoạt động bằng mắt, vì thế, trẻ vừa nhìn chữ vừa nghe nội dung đọc. Thông qua quá trình đó, trẻ tham gia tích cực vào hoạt động đọc cùng với bạn.

- Sách khổ lớn giúp trẻ hứng thú và tập trung chú ý vào các loại ấn phẩm. Khi trẻ đọc sách lớn, trẻ biết được đặc trưng của ấn phẩm và tìm hiểu phương pháp sử dụng. Ngoài ra, trẻ biết quan tâm đến ý nghĩa và chức năng của ấn phẩm, tự tìm ra các cách đọc khác nhau.

- Vì có kích thước lớn nên tất cả trẻ trong lớp có thể nhìn tranh và chữ trong sách cùng với nhau.

- Sách khổ lớn giúp lôi kéo sự tò mò của trẻ, phát triển thẩm mỹ cho trẻ. [1]

Lynch (1986) cũng cho rằng tự bản thân sách khổ lớn đã có sức hấp dẫn đối với trẻ, điều này giúp trẻ học đọc nhanh

chóng và làm giàu kinh nghiệm đọc cho trẻ. [5]

Hoạt động Sách khổ lớn trải qua 3 giai đoạn:

- Giai đoạn thứ 1 - Phát hiện (discovery): Khi đọc sách cho trẻ nghe, giáo viên khuyến khích trẻ đọc theo ở phần có nội dung được lặp lại nhằm tạo hứng thú đọc sách cho trẻ.

- Giai đoạn 2 - Khám phá (exploration): Trong quá trình đọc lại nội dung sách, trẻ quan tâm đến chữ viết trong sách và tham gia đọc một cách tích cực. Thông qua đó, trẻ lĩnh hội ngôn ngữ viết một cách tự do.

- Giai đoạn 3 - Tự đọc sách và thể hiện (independent experience/expression): Giáo viên khuyến khích trẻ tự đọc sách. Hoạt động này làm tăng hứng thú của trẻ đối với sách và sự nhận thức về giá trị của bản thân. Ngoài ra, giáo viên cần khuyến khích trẻ thể hiện suy nghĩ, cảm xúc bằng các hoạt động thể hiện như vẽ tranh, làm sách... để tạo cơ hội cho trẻ hiểu nội dung câu chuyện và hình thành thói quen sử dụng ngôn ngữ viết trong cuộc sống.

2.4. Nội dung và phương pháp tổ chức hoạt động với Sách khổ lớn

Ví dụ về nội dung và phương pháp tổ chức hoạt động với Sách khổ lớn trong trường mầm non Hàn Quốc:

Tháng	Chủ đề	Tuần	Tiểu chủ đề	Chủ đề	Thể loại	Phương pháp sử dụng sách khổ lớn và hình thành nhóm	Bố trí môi trường và chuẩn bị đồ dùng, phương tiện	Thời gian sử dụng sách khổ lớn
5	Bản thân và gia đình	3	Bản thân	Tôi thích sách tranh	Văn học hư cấu	<p>① Cô vừa chỉ vào chữ khi đọc sách cho trẻ nghe (hoạt động nhóm lớn)</p> <p>② Cô đọc lại nội dung sách cho trẻ nghe (hoạt động nhóm lớn)</p> <p>③ Đọc sách theo nhóm nhỏ và trẻ tự đọc cho các bạn nghe (Hoạt động nhóm nhỏ)</p> <p>④ Trẻ “viết” tên nhân vật trong truyện (hoạt động cá nhân)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Photo bìa sách và dán vào bảng - Nhìn bìa sách và kể chuyện sáng tạo 	Thời gian cho hoạt động là 30 phút và tiếp tục thực hiện ở hoạt động vui chơi tự do
		4	Tôi và bạn	Bài hát, bài thơ, sách tranh	Thơ	<p>Từ ① đến ③ tiến hành như trên</p> <p>④ Trẻ vẽ tranh (hoạt động cá nhân)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cho trẻ nghe băng ca nhạc, đọc thơ - Chơi trò chơi - Chơi nói tiếp lời 	
		5	Gia đình	Chúng ta là gia đình mèo	Văn học hư cấu	<p>Từ ① đến ③ tiến hành như trên</p> <p>④ Trẻ vẽ tranh (hoạt động cá nhân)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gấp giấy và dán theo trình tự 	
6	Thế giới động vật	1	Động vật hoang dã	Chú voi Wang Baba	Văn học hư cấu	<p>Từ ① đến ③ tiến hành như trên</p> <p>④ Trẻ “viết” thư cho Baba bằng cách vẽ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Trẻ vẽ tranh con voi và dán ở bảng 	

						tranh hay dùng kí hiệu tương tự chữ viết (hoạt động cá nhân)	
		2	Động vật nuôi	Cuộc phiêu lưu không bao giờ kết thúc của Baba	Văn học hư cấu	Từ ① đến ③ tiến hành như trên ④ Trẻ vẽ nơi mình muốn đi (hoạt động cá nhân)	- Photo bìa trước và bìa sau của sách rồi dán lên bảng
		3	Động vật trong sở thú	Chú nhím Willow	Văn học hư cấu	Từ ① đến ③ tiến hành như trên ④ Trẻ làm sách (hoạt động cá nhân)	- Chuẩn bị ròi que dán hình nhân vật trong câu truyện
		4	Động vật khác	Con gấu		Từ ① đến ③ tiến hành như trên ④ Trẻ làm sách (hoạt động cá nhân)	- Photo bìa sách rồi dán lên bảng - Chuẩn bị ròi
7	Cơ thể và tâm hồn khỏe mạnh	1	Sức khỏe	Cá thu hay tò mò	Sách khoa học	Từ ① đến ③ tiến hành như trên ④ Trẻ gấp hình con cá, dán lên giấy và vẽ biển (hoạt động cá nhân)	- Chuẩn bị ròi que dán hình nhân vật trong truyện - Đi tham quan biển
		2	Vệ sinh	Người	Văn học hư cấu	Từ ① đến ③ tiến hành như trên ④ Trẻ làm mặt nạ (hoạt động cá nhân)	- Chuẩn bị nhiều loại mặt nạ ở góc sắm vai - Cho trẻ nghe điệu nhảy van
	Mùa hè	3	Sinh hoạt mùa hè	Sách lớn đồng dao Hàn Quốc	Đồng dao	Từ ① đến ③ tiến hành như trên ④ Trẻ chơi đọc đồng dao (hoạt động cá nhân)	- Cho trẻ nghe đồng dao - Cho trẻ ra sân chơi cát

Nguồn: [3]

2.5. Quá trình hoạt động của cách tiếp cận với Sách khổ lớn

Kế hoạch hoạt động theo cách tiếp cận với Sách khổ lớn kéo dài từ 3 đến 4 ngày, bao gồm 3 phần: mở đầu, tiến hành, đánh giá.

- Ở phần mở đầu, giáo viên có thể lần lượt thực hiện các bước sau:
 - Tìm hiểu sách: Cho trẻ quan sát mặt trước và mặt sau của cuốn sách.
 - Giới thiệu bìa sách: Cho trẻ quan sát tranh, tên tác giả, mã vạch của sách, đọc tựa đề của sách.
 - Giới thiệu trang lót của sách: Cho trẻ quan sát trang lót trước và trang lót sau của sách.
 - Dự đoán nội dung của sách: Cho trẻ xem tựa đề, các tranh ảnh và dự đoán nội dung của sách.
 - Đọc sách cho trẻ nghe: Cô chỉ vào từng chữ khi đọc sách cho trẻ nghe.
- Ở phần tiến hành, giáo viên cho trẻ đọc sách theo nhóm nhỏ, tự lấy sách để “đọc” một mình hay làm sách.
 - Giáo viên đọc lại sách cho trẻ nghe. Trong quá trình đọc, giáo viên khuyến khích trẻ tham gia đọc sách cùng với cô nhằm mục đích cung cấp kinh nghiệm đọc sách cho trẻ.
 - Giáo viên tổ chức cho trẻ đọc sách theo nhóm nhỏ ở góc thư viện trong hoạt động vui chơi tự do.
 - Giáo viên cho trẻ vẽ lại chi tiết hay nội dung mà trẻ nhớ nhất trong sách và làm thành một cuốn sách.

Thời gian cho hoạt động tiến hành được thực hiện trong vòng 2 hoặc 3 ngày liên tiếp.

- Ở phần đánh giá, giáo viên cho trẻ trò chuyện, trao đổi cảm xúc, suy nghĩ, trình bày lại công việc đã làm, trưng bày sản phẩm hoạt động và sử dụng trong các góc khác.

Ví dụ về kế hoạch hoạt động với Sách khổ lớn cho trẻ 5~6 tuổi như sau:

Chủ đề sinh hoạt	Thể giới động vật				
	Tên sách	Loài gấu			
Thời gian	Tháng 6 tuần 4 (25/6~28/6)				
Hoạt động	Hình thành nhóm	Quá trình thực hiện	Hình thức hoạt động	Thời gian	Chuẩn bị
Mở đầu	Nhóm lớn	1. Tìm hiểu sách - Cho trẻ xem trước và sau của sách 2. Giới thiệu bìa sách - Cho trẻ quan sát tên tác giả, tranh, mã vạch,	Hoạt động phát triển ngôn ngữ	20~30 phút (ngày đầu tiên)	- Photo trang bìa của sách và dán lên bảng - Đặt rối

		<p>đọc tên sách</p> <p>3. Giới thiệu trang lót của sách</p> <p>- Cho trẻ xem trang lót của sách</p> <p>4. Dự đoán nội dung của sách</p> <p>- Cho trẻ xem tựa đề của sách, tranh, dự đoán nội dung của sách</p> <p>5. Chỉ vào chữ và đọc sách khi trẻ nghe</p>			<p>nhân vật gấu ở góc sắm vai</p>
Tiến hành	Nhóm lớn	<p>1. Đọc lại sách cho trẻ nghe</p> <p>- Giáo viên đọc lại sách cho trẻ nghe, hỏi trẻ về nội dung câu chuyện</p>	Hoạt động phát triển ngôn ngữ	20~30 phút (ngày đầu tiên)	
	Nhóm nhỏ	<p>2. Cho trẻ đọc sách theo nhóm nhỏ và trẻ tự đọc sách</p> <p>- 1 nhóm khoảng 4~5 trẻ cùng đọc sách</p> <p>- Trẻ tự đọc sách</p>	Hoạt động vui chơi tự do	20~30 phút (ngày thứ 2)	
	Hoạt động cá nhân	<p>3. Làm sách</p> <p>- Vẽ tranh về nội dung của sách, “viết” suy nghĩ của mình và làm sách</p>	Hoạt động phát triển ngôn ngữ	30~40 phút (ngày thứ 4)	
Đánh giá	Nhóm lớn	<p>1. Trò chuyện, trình bày suy nghĩ của mình</p> <p>2. Trình bày công việc đã làm</p> <p>3. Cho trẻ trưng bày sách lớn tự làm trong góc thư viện</p>	Đánh giá	10~20 phút (ngày thứ 4)	

4. Kết luận

Sách khổ lớn khác với sách thông thường ở cấu trúc đặc biệt của nó, vì thế, phương pháp sử dụng Sách khổ lớn cũng khác với các loại sách khác. Cách tiếp cận Sách khổ lớn được coi là phương

pháp hướng dẫn đọc, viết có hiệu quả đối với trẻ mầm non vì thông qua quá trình hoạt động với Sách khổ lớn, trẻ sẽ dễ nảy sinh hứng thú với sách, chú ý đến tranh ảnh và chữ viết trong sách do hình thức đặc biệt của sách. Hiện nay, các trường

mầm non ở Hàn Quốc đang chú trọng khuyến khích ứng dụng nhiều cách tiếp cận mới trên thế giới trong công tác đổi mới hoạt động đọc, viết cho trẻ. Thiết nghĩ, cách tiếp cận với Sách khổ lớn nên được nghiên cứu và ứng dụng rộng rãi trong trường mầm non ở Việt Nam vì đây là phương pháp hữu hiệu đối với việc hình thành năng lực tiền đọc, viết cho trẻ mầm non.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Anh

1. Coombs, M. (1978), "Modeling the reading process with enlarged test", *The Reading Teacher*, 40, 422-426.
2. Clay, M. (1989), Forward, In D. S. Strickland & L. M. Morrow(eds.), *Emerging literacy: Young children learn to read and write*, Newark, DE.: International Reading Association, I-IV.
3. Goodman, Y. M. (1986), "Children coming to know literacy", In W. Teale & Sulzby(Eds.), *Emergent literacy: Writing and reading*. Norwoods, NJ: Ablex Publishing Company, 1-14.
4. Holdaway, D. (1979), *The Foundations of literacy Portsmouth*, NH: Heinemann.
5. Lynch, P. (1986), *Using Big Books and Predictable Books*, New York: Scholastic Tab Publications.
6. Slaughter, J. P. (1983), "Big books for little kids: Another fad and approach for teaching beginning reading?", *The reading teacher*, 36(8), 758-762.
7. Sulzby, E. (1985), "Writing and reading: Signs of oral and written language organization in the young children", In W. Teale & Sulzby (Eds), *Emergent literacy*, Ablex Publishing cooperation, Norwood, Newjersey.
8. Taylor, M. G. (1988), *A comparison Between Big Books and traditional-sized books in the kindergarten reading program*, Unpublished doctoral dissertation, Montana State University.

Tiếng Hàn

9. Lee Kyong Hwa (1998), *Hiệu quả của Cách tiếp cận Sách lớn đối với quá trình học đọc, viết của trẻ mầm non*, Luận văn Tiến sĩ, Trường Đại học Ewha, Hàn Quốc.
10. Lee Min Jong (2014), *Giáo dục ngôn ngữ cho trẻ mầm non*, Nxb Knowledge Community.
11. O Hye Ok (2005), *Nghiên cứu về hành động đọc, viết của trẻ mầm non hình thành qua hoạt động với sách khổ lớn*, Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Kyong Nam, Hàn Quốc.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 08-10-2014; ngày phản biện đánh giá: 09-12-2014;

ngày chấp nhận đăng: 22-12-2014)